

Ірина ХОМИШИН

Національний університет “Львівська політехніка”,
заступниця директора з науково-педагогічної роботи
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
докторка юридичних наук, професорка
iryna.y.khomyshyn@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-6180-3478

НЕПРИПУСТИМІСТЬ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ ЗАСАД (ПРИНЦИПІВ) АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

<http://doi.org/10.23939/law2025.46.374>

© Хомишин І., 2025

У статті здійснено спробу дати характеристику принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами та проаналізувати судову практику щодо зловживання процесуальними правами. Наголошено, що принцип неприпустимості зловживання процесуальними правами конкурує з принципом доступу до правосуддя, позаяк у разі залишення позову без розгляду фактично обмежується право на доступ до правосуддя. Здійснено трактування категорії “добросовісність” як невід’ємної характеристики поведінки учасників адміністративного процесу. Авторка підтримує позицію вчених, що поняття добросовісності є оцінним поняттям, а відтак слугує інструментом за допомогою якого здійснюється індивідуальне регулювання питань здійснення адміністративного судочинства, зокрема кваліфікація судом дії (бездіяльності) учасника справи як зловживання процесуальними правами.

Авторка статті аргументує, що зловживання процесуальними правами – це не завжди дія, воно може проявлятися і у формі бездіяльності. Наприклад, Велика Палата Верховного Суду розглядає неявку в судове засідання як зловживання правом. Зокрема, позивач був належно повідомлений судом про призначення судового засідання, двічі (повторно після відкладення розгляду справи) не прибув у судове засідання без повідомлення поважних причин неявки і заяв про розгляд справи за його відсутності не подавав.

Здійснено аналіз судової практики, яка містить численні приклади зловживання процесуальними повноваженнями, які негативно впливають на результат та ефективність судового процесу.

Зроблено висновок, що законодавець не може закріпити вичерпний перелік дій, які суд може визнати зловживанням процесуальними правами, а відтак суди мають надавати достатньо уваги для з’ясування, чи справді особа використовує свої права всупереч їх призначенню і чи ці дії є умисними. Дискреційні повноваження суду в таких випадках дають можливість мінімізувати порушення принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами.

Ключові слова: зловживання, умисел, процесуальні права, позов, недобросовісна поведінка, суд.

Постановка проблеми. Недотримання принципу зловживання процесуальними правами в адміністративних судах має негативні наслідки. Ця проблема потребує дослідження задля вироблення шляхів її викорінення, адже таке негативне явище впливає на ефективність, доступність та авторитет судової влади. Зловживання процесуальними правами створює додаткове навантаження на суд і уповільнює розгляд справ, а відтак призводить до порушення іншого принципу адміністративного судочинства – принципу розумного строку розгляду справи судом. Водночас такі зловживання порушують права інших учасників справи і завдають шкоду авторитету правосуддя. Важливим для судів під час кваліфікації дій як зловживання процесуальними правами є з'ясування наявності умислу в таких діях, що є характерною і чи не основною умовою такого зловживання. Лише своєчасне, рішуче і пропорційне реагування судів може забезпечити баланс між правами сторін та інтересами правосуддя.

Аналіз останніх досліджень. Проблему зловживання процесуальними правами вивчали науковці різних галузей права, водночас вона залишається малодослідженою і потребує ґрунтовнішого вивчення. Принцип неприпустимості зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві був предметом і як окремого дослідження науковців, і в контексті системи принципів адміністративного судочинства загалом. Наукові пошуки щодо вказаного принципу здійснюють Я. О. Берназюк, М. В. Ковалів, Д. А. Козачук, Г. В. Мойсеєнко, В. Настюк, О. Скочиляс-Павлів та ін.

Мета статті – здійснити характеристику принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами та проаналізувати судову практику щодо зловживання ними.

Виклад основного матеріалу. Тісний взаємозв'язок і взаємозумовленість принципів адміністративного судочинства спричиняє наявність спільної мети – досягнення завдання адміністративного судочинства. Ігнорування принципів призводить не лише до порушення права на захист, а й до незаконності судових рішень. Свідченням взаємозв'язку принципів адміністративного судочинства є мета дотримання принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами – забезпечення доступу до правосуддя, дотримання строків розгляду юридичного спору в суді, права на ефективний захист, обов'язковості судового рішення, дотримання меж судового розсуду. Окрім того, як слушно зауважують вчені, принцип неприпустимості зловживання процесуальними правами конкурує з принципом доступу до правосуддя (ст. ст. 55 та 124 Конституції України, ст. 6 Конвенції та ін.) – у разі залишення позову без розгляду фактично обмежується право на доступ до правосуддя [1, с. 139].

Кодекс адміністративного судочинства, виокремлюючи принцип неприпустимості зловживання процесуальними правами, вказує на те, що учасники судового процесу та їхні представники повинні добросовісно користуватися процесуальними правами. До трактування добросовісності вдавались багато вчених, спільним для яких є характеристика цього поняття як оцінного. Досліджуючи оцінні поняття в адміністративному судочинстві, Г. В. Мойсеєнко вказує, що оцінні поняття в адміністративному судочинстві є інструментами, за допомогою яких реалізуються дискреційні повноваження адміністративних судів, що не є абсолютними, а обмеженими відповідними критеріями, за якими визначається можливість та/або спосіб використання таких повноважень [2, с. 89].

Вчені-адміністративісти риси добросовісності намагаються відшукати через призму категорії юридичного обов'язку. Водночас носіями вказаного обов'язку є як органи публічної влади, так і фізичні особи. Зокрема, В. Яцуба зазначає, що складовою частиною принципу добросовісності є вимога не лише добросовісного здійснення процесуальних прав, але й вимога добросовісного виконання процесуальних обов'язків [3, с. 102]. Вдалою, на наш погляд, є позиція вчених, які характеризують добросовісність як явище, що має “еластичні характеристики”, які залежать від конкретних обставин справи, характеру правовідносин, що можуть змінюватися залежно від культури, часу та місця [4, с. 30]. Отже, суди самостійно визначають критерії добросовісності, зважаючи на судову практику та специфіку конкретних правовідносин.

Водночас колегія суддів Верховного Суду узагальнено визначила, що під зловживанням процесуальними правами треба розуміти форму умисних, несумлінних дій учасників процесу, що виражено, зокрема, у вчиненні дій, неспівмірних із наслідками, до яких вони можуть призвести, використанні наданих прав всупереч їх призначенню з метою обмеження можливості реалізації чи обмеження прав інших учасників провадження, перешкоджання діяльності суду з правильного та своєчасного розгляду і вирішення справ, необґрунтованого перевантаження роботи суду. Колегія суддів зауважує, що ознакою зловживання процесуальними правами є не просто конкретні дії, а дії, спрямовані на затягування розгляду справи, створення перешкод іншим учасникам процесу [5].

Науковці також вказують на обов'язковість умислу під час зловживання процесуальними правами та усвідомлення особою своїх дій [6, с. 37]. Низка вчених констатує, що зловживання процесуальними правами – це вже не лише недобросовісна поведінка учасника процесу, а повноцінне правопорушення з характерними елементами: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона. Водночас наголошується, що суб'єктивна сторона зловживання процесуальними правами має деякі складності, оскільки трактування позову, як такого, що має штучний характер, призводить до неоднозначної кваліфікації зловживання: з одного боку, зловживання завжди є умисною поведінкою, з другого – умислу не було, але констатація судом відбулася. А відтак суб'єктивна сторона, обов'язковою ознакою якої є вина, може виражатися і у формі умислу, і у формі необережності [7, с. 687]. Вважаємо, якщо зловживання процесуальними правами відбулось без усвідомлення протиправності своїх дій особою, тобто не мало умислу використання наданих прав всупереч їх призначенню, такі дії не можна вважати правопорушенням. Наприклад позивач може бути переконаний, що обґрунтування та підстава позову, наведені у позовній заяві, цілком достатні для задоволення позовних вимог, а відтак його дії не містять умислу зловживання процесуальними правами. В. Настюк також наголошує, що особа може помилково (неусвідомлено) здійснювати дії, тобто використовувати процесуальну можливість, чи утриматись від їх вчинення, хоча від вказаного і можуть настати певні негативні для судочинства наслідки, то такі дії не будуть зловживанням правом [8, с. 51].

Кодекс адміністративного судочинства окреслив дії, що суперечать завданню адміністративного судочинства, які суд може визнати зловживанням процесуальними правами [9]. Водночас колегія суддів Верховного Суду вказує на те, що наведений у частині другій статті 45 КАС України перелік дій не є вичерпним, і суд може визнати таким зловживанням також інші дії, які мають відповідну спрямованість і характер, реалізуючи дискреційні повноваження під час вирішення питання про наявність чи відсутність факту зловживання [10].

Зловживання процесуальними правами – це не завжди дія, воно може проявлятися і у формі бездіяльності, прикладами такої бездіяльності є неподання доказів, неявка в судове засідання за викликом суду будь-якого учасника процесу без поважних на те причин [11, с. 87]. Велика Палата Верховного Суду розглядає неявку в судове засідання як зловживання правом. Зокрема, позивач був належно повідомлений судом про призначення судового засідання, двічі (повторно після відкладення розгляду справи) не прибув у судове засідання без повідомлення поважних причин неявки і заяв про розгляд справи за його відсутності не подавав.

Законодавець передбачив, які рішення має ухвалити суд, якщо подання скарги, заяви, клопотання визнається зловживанням процесуальними правами – суд з урахуванням обставин справи має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання. Зловживання процесуальними правами несумісне з правом на доступ до суду і в разі встановлення таких зловживань відповідна заява підлягає залишенню без розгляду [12].

Судова практика містить безліч прикладів зловживання процесуальними повноваженнями, які негативно впливають на результат та ефективність судового процесу.

Найчастіше позовні заяви підлягають поверненню без розгляду у зв'язку з поданням декількох позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, або подання декількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав.

Наприклад, у справі 640/3300/22 від 27.01.2022 за зверненням ОСОБА_1 до Київської міської ради, Департаменту транспортної інфраструктури, виконавчого органу Київської міської ради про визнання протиправною бездіяльності, визнання протиправним стягнення коштів та зобов'язання вчинити певні дії, судом встановлено, що позивачем подано 18 схожих позовних заяв, де ОСОБА_1 є позивачем та такі позовні заяви містять один і той самий предмет та підстави позову. Суд у таких діях вбачає спрямованість на маніпулювання автоматизованим розподілом справ між суддями, що має місце у цьому випадку та, як наслідок, затягування розгляду справи. Також суд зазначає, що такі дії свідчать про явну неповагу до суду, яка полягає у зверненні до суду із матеріалами, які, вочевидь, не відповідають встановленим вимогам, що є загальновідомими, тобто завідомо є такими, що спрямовані на безпідставне затягування судового процесу та подання [13; 14; 15].

Є непоодинокі випадки порушень щодо сплати судового збору. Суди вбачають зловживання процесуальними правами подання до суду позовів без сплати судового збору при очевидності обов'язку його сплати, системно та усвідомлено ігноруючи визначений законом обов'язок його сплати [16].

Як зазначалось, суд не обмежений переліком зловживань процесуальними правами, визначених КАСУ. Образливі висловлювання на адресу суду та суддів, використання яких неприпустиме під час оформлення, зокрема, й позовної заяви, які до того ж визначені позивачем підставою позову, суд розцінює як зловживання процесуальними правами [17].

Суд констатує подання позивачем завідомо безпідставного позову, у зв'язку з чим суд визнає зловживання ним процесуальним правом і вважає, що позовну заяву належить повернути у випадках, коли у позовній заяві, крім цитування низки нормативно-правових положень, не зазначено жодних фактичних обставин і доказів, якими позивач обґрунтовує свій позов, та не додано таких до позовної заяви [18].

Висновки. Зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві – це завжди умисна дія або бездіяльність. Якщо зловживання процесуальними правами відбулось без усвідомлення протиправності своїх дій особою, тобто не мало умислу використання наданих прав всупереч їх призначенню, такі дії не можна вважати правопорушенням. Наявність чи брак факту зловживання віднесено на розсуд суду, що розглядає справу. Судова практика містить безліч випадків, коли порушується засадничий принцип адміністративного судочинства – неприпустимість зловживання процесуальними правами. Законодавець не може закріпити вичерпний перелік дій, які суд може визнати зловживанням процесуальними правами, а відтак суди мають надавати достатньо уваги для з'ясування, чи справді особа використовує свої права всупереч їх призначенню і чи ці дії є умисними. Дискреційні повноваження суду в таких випадках дають можливість мінімізувати порушення принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берназюк Я. О. (2021). Поняття та особливості принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* Том 66. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/245234> <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.66.23> (Дата звернення: 26.04.2025).
2. Мойсеєнко Г. В. (2017). Оціночні поняття в адміністративному судочинстві: проблемні питання тлумачення та можливі шляхи їх вирішення. *Прикарпатський юридичний вісник.* Вип.1. С. 87–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2017_1_20. (Дата звернення: 26.04.2025).
3. Yatsuba V. (2024). THE PRINCIPLE OF GOOD FAITH AS ONE OF THE PRINCIPLES OF IMPLEMENTATION OF ADMINISTRATIVE PROCEDURAL RIGHTS. *Scientific Works of Kyiv Aviation Institute. Series Law Journal "Air and Space Law"*, 1(70), 97–102. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.70.18489> (Дата звернення: 26.04.2025).
4. Бурдін М., Байбак А. Добросовісність як правова категорія. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* Том 1. № 85 (2024): DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.1.3>

5. Постанова Касаційного адміністративного суду Верховного Суду від 15.07.2021 у справі № 420/698/21. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://lpd.court.gov.ua/adjudication/6446> (Дата звернення: 03.04.2025).
6. Козьяков І. (2017). Реалізація процесуальних прав чи зловживання ними: проблеми диференціації. *Вісник Національної академії прокуратури України*. № 4. С. 36–42. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnapu_2017_4_8.pdf (Дата звернення: 26.04.2025).
7. Козачук Д. А. (2018). Зловживання учасниками процесу своїми процесуальними правами в адміністративному судочинстві. *Молодий вчений*. № 4(2). С. 685–689. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4\(2\)_79](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4(2)_79). (Дата звернення: 26.04.2025).
8. Настюк В. Я. (2017). Зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві як прояви корупційних ризиків. *Право України*. № 1. С. 45–53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2017_1_8. (Дата звернення: 26.04.2025).
9. Кодекс адміністративного судочинства : Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2747-15> (Дата звернення: 26.04.2025).
10. Постанова Касаційного адміністративного суду Верховного Суду від 15.07.2021 у справі № 420/698/21. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://lpd.court.gov.ua/adjudication/6446> (Дата звернення: 03.04.2025).
11. Сковчилюк-Павлів О. В. (2018). Принципи адміністративного судочинства за оновленим кодексом адміністративного судочинства України. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. № 17. С. 84–89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vprc_2018_17_13 (Дата звернення: 26.04.2025).
12. Постанова Верховного суду від 05 липня 2023р., судова справа № 640/11396/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112065052> (Дата звернення: 26.04.2025).
13. Ухвала Окружного адміністративного суду міста Києва від 27 січня 2022 р., судова справа № 640/3300/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103430107> (Дата звернення: 26.04.2025).
14. Ухвала Окружного адміністративного суду міста Києва від 3 червня 2020 р., судова справа № 640/12123/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89672803> (Дата звернення: 26.04.2025).
15. Ухвала Окружного адміністративного суду міста Києва від 17 червня 2020 р., судова справа № 640/13269/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89885152> (Дата звернення: 26.04.2025).
16. Ухвала Окружного адміністративного суду міста Києва від 19 січня 2022 р., судова справа № 640/1815/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103397850> (Дата звернення: 26.04.2025).
17. Ухвала Окружного адміністративного суду міста Києва від 20 травня 2019 р., судова справа № 640/521/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81816546> (Дата звернення: 26.04.2025).
18. Ухвала Окружного адміністративного суду міста Києва від 24 січня 2022 р., судова справа № 640/38254/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103428730> (Дата звернення: 26.04.2025).

REFERENCES

1. Bernaziuk, Ya. O. (2021). *Poniatia ta osoblyvosti pryntsypu neprypustymosti zlovzhvannia protsesualnykh pravamy v administrativnomu sudochynstvi* [The Concept and Features of the Principle of Inadmissibility of Abuse of Procedural Rights in Administrative Proceedings]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seria: Pravo. Tom 66. DOI: 10.24144/2307-3322.2021.66.23 (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].
2. Moiseienko, H. V. (2017). *Otsinochni poniattia v administrativnomu sudochynstvi: problemni pytannia tlumachennia ta mozhlyvi shliakhy yikh vyrishennia* [Evaluative Concepts in Administrative Proceedings: Problematic Issues of Interpretation and Possible Ways to Solve Them]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*. Vyp. 1. P. 87–96. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjyv_2017_1_20 (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].

3. Yatsuba V. (2024). *The Principle Of Good Faith As One Of The Principles Of Implementation Of Administrative Procedural Rights*. Scientific Works of Kyiv Aviation Institute. Series Law Journal “Air and Space Law”, 1(70). P. 97–102. Retrieved from: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.70.18489> (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].
4. Burdin, M., Baibak, A. *Dobrosovnisnist yak pravova katehoriia* [Good faith as a legal category]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Pravo. Tom 1. No. 85 (2024). DOI: 10.24144/2307-3322.2024.85.1.3 [In Ukrainian].
5. *Postanova Kasatsiinoho administratyvnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 15.07.2021 u spravi No. 420/698/21* [Resolution of the Administrative Court of Cassation of the Supreme Court of 15.07.2021 in case No. 420/698/21]. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy. Retrieved from: <https://lpd.court.gov.ua/adjudication/6446> (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].
6. Koziakov, I. (2017). *Realizatsiia protsesualnykh prav chy zlovzhyvannia nymy: problemy dyferentsiatsii* [Realization or abuse of procedural rights: problems of differentiation]. Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy. No. 4. P. 36–42. Retrieved from: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnapu_2017_4_8.pdf (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].
7. Kozachuk, D. A. (2018) *Zlovzhyvannia uchasykamy protsesu svoimy protsesualnymy pravamy v administratyvnomu sudochynstvi* [Abuse of procedural rights by participants in administrative proceedings]. Molodyi vchenyi. No. 4 (2). P. 685–689. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4\(2\)_79](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4(2)_79) (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].
8. Nastuiuk, V. Ya. (2017). *Zlovzhyvannia protsesualnymy pravamy v administratyvnomu sudochynstvi yak proiavy koruptsiinykh ryzykiv. Pravo Ukrainy* [Abuse of procedural rights in administrative proceedings as a manifestation of corruption risks]. No 1. P. 45–53. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2017_1_8. (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].
9. *Kodeks administratyvnoho sudochynstva* [Code of Administrative Procedure]: Zakon Ukrainy vid 06.07.2005 No. 2747-IV. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2747-15> (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].
10. *Postanova Kasatsiinoho administratyvnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 15.07.2021 u spravi No. 420/698/21* [Resolution of the Administrative Court of Cassation of the Supreme Court of 15.07.2021 in case No. 420/698/21]. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy. Retrieved from: <https://lpd.court.gov.ua/adjudication/6446> (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].
11. Skochyliias-Pavliv, O. V. *Pryntsypy administratyvnoho sudochynstva za onovlenym kodeksom administratyvnoho sudochynstva Ukrainy* [Principles of administrative proceedings under the updated Code of Administrative Procedure of Ukraine]. Visnyk Pivdennoho rehionalnoho tsentru Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy. 2018. No. 17. P. 84–89. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vprc_2018_17_13. (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].
12. *Postanova Verkhovnoho sudu vid 05 lypnia 2023 r., sudova sprava № 640/11396/19* [Supreme Court ruling of July 5, 2023, court case No. 640/11396/19]. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112065052> (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].
13. *Ukhvala Okruzhnoho administratyvnoho sudu mista Kyiva vid 27 sichnia 2022 r., sudova sprava No. 640/3300/22* [Ruling of the Kyiv District Administrative Court of January 27, 2022, court case No. 640/3300/22]. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103430107> (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].
14. *Ukhvala Okruzhnoho administratyvnoho sudu mista Kyiva vid 3 chervnia 2020 r., sudova sprava No. 640/12123/20* [Ruling of the Kyiv District Administrative Court of June 3, 2020, court case No. 640/12123/20]. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89672803> (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].
15. *Ukhvala Okruzhnoho administratyvnoho sudu mista Kyiva vid 17 chervnia 2020 r., sudova sprava No. 640/13269/20* [Ruling of the Kyiv District Administrative Court of June 17, 2020, court case No. 640/13269/20]. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89885152> (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].
16. *Ukhvala Okruzhnoho administratyvnoho sudu mista Kyiva vid 19 sichnia 2022 r., sudova sprava No. 640/1815/22* [Ruling of the Kyiv District Administrative Court of January 19, 2022, court case No. 640/1815/22]. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103397850> (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].

17. *Ukhvala Okruzhnoho administratyvnoho sudu mista Kyiva vid 20 travnia 2019 r., sudova sprava No. 640/521/19* [Ruling of the District Administrative Court of Kyiv of May 20, 2019, court case No. 640/521/19]. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81816546> (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].

18. *Ukhvala Okruzhnoho administratyvnoho sudu mista Kyiva vid 24 sichnia 2022 r., sudova sprava No. 640/38254/21* [Ruling of the Kyiv District Administrative Court of January 24, 2022, court case No. 640/38254/21]. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103428730> (Data zvernennia: 26.04.2025) (Accessed: 26.04.2025). [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 23.04.2025 р.

Iryna KHOMYSHYN

Lviv Polytechnic National University,
Deputy Director for Scientific and Pedagogical Work
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Dr. Habil. (Law), Full Professor
iryna.y.khomyshyn@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-6180-347

INADMISSIBILITY OF ABUSE OF PROCEDURAL RIGHTS AS ONE OF THE BASIC PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE JUSTICE

The article attempts to characterize the principle of inadmissibility of abuse of procedural rights and to analyze the case law on abuse of procedural rights. It is emphasized that the principle of inadmissibility of abuse of procedural rights competes with the principle of access to justice, since in case of leaving a claim without consideration, the right to access to justice is actually restricted. The author interprets the category of “good faith” as an integral characteristic of the behavior of participants to the administrative process. The author supports the position of scholars that the concept of good faith is an evaluative concept, and therefore it serves as an instrument by which individual regulation of administrative proceedings is carried out, in particular, the qualification by the court of an action (or inaction) of a party to a case as an abuse of procedural rights.

The author argues that the abuse of procedural rights is not always an action, it can also manifest itself in the form of inaction. For example, the Grand Chamber of the Supreme Court considers failure to appear in court as an abuse of rights. In particular, the plaintiff was duly notified by the court of the court hearing, twice (again after the case was postponed) failed to appear in court without giving valid reasons for his/her absence and did not file any applications for consideration of the case in his/her absence.

The author analyzes the case law which contains numerous examples of abuse of procedural powers which negatively affect the outcome and efficiency of the trial.

The author comes to the conclusion that the legislator cannot enshrine an exhaustive list of actions which a court may recognize as abuse of procedural rights, and therefore courts should pay sufficient attention to find out whether a person really uses his or her rights contrary to their purpose and whether these actions are intentional. The discretionary powers of the court in such cases make it possible to minimize violations of the principle of inadmissibility of abuse of procedural rights.

Keywords: abuse, intent, procedural rights, claim, malpractice, court.